

**DRAMA EN THEATER
EEN BIBLIOGRAFIE VOOR NOORD- EN ZUID-NEDERLAND**

Annick POPPE

Aflevering 19

I. WETENSCHAPPELIJKE TEKSTEN

a. boeken

HELLEMANS (Dina), GEERTS (Ronald), VAN KERKHOVEN (Marianne) red., *Op de voet gevolgd. Twintig jaar Vlaams theater in internationaal perspectief*, Brussel, V.U.B. Press, 1990, 351 p.

b. bijdragen in tijdschriften, jaarboeken en verzamelwerken

ARIAN (Max), "We hebben andere beelden nodig. Jonge toneelmakers in Chili", *Toneel Teatraal*, 112 (1991), nr. 3, pp. 8-13.

Andrés Pérez Araya, ooit te zien in het Théâtre du Soleil in Parijs, bracht de acteurs van vier straattheatergroepen bij elkaar voor de succesproductie *La Negra Ester*, waarin een Chili wordt getoond dat ondanks alles zichzelf gebleven is. Ook een ander belangrijk Chileens theatervernieuwer, Alfred Castro, laat de Chileense geschiedenis niet los; zijn personages staan steeds aan de zelfkant van de maatschappij.

BARBIER (Rina), "Twenty Years of the Royal Ballet of Flanders", *Flanders, The Magazine of the Flemish Community*, 1990, nr. 8, pp. 15-18.

BAX (M.M.H.) en VUIJK (W.), "'Wij porren natuere tot hovaerdijen'. Taalhandlingsconventies van sinnekens in het zestiende-eeuwse rederijkerstoneel", *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 106 (1990), nr. 1, pp. 15-39.

De 'sinnekens', die gedurende de zestiende eeuw niet van het toneel waren weg te slaan, traden gewoonlijk in paren op en bestookten de personages met leugens en bedrog. Hun taal is plastisch en agressief; elk apart bevat een viertal duidelijk te onderscheiden handelingseenheden, die tot op heden bij het onderzoek werden verwaarloosd.

BINNERTS (Paul), "Pirandello. Een schrijver op zoek naar de werkelijkheid van zijn personage", *Toneel Teatraal*, 112 (1991), nr. 2, pp. 14-19.

Het kan merkwaardig lijken dat het theater van Pirandello in Nederland nauwelijks werd opgevoerd. De relatie tussen werkelijkheid en verbeelding, door de auteur gedemonstreerd in drama's waarin de liefde centraal staat, is nochtans duidelijk actueel. Dat als in een surrealistisch schilderij verschillende betekenisragen dooreen lopen en personages enkel op de scène kunnen bestaan, scheidt evenwel een afstand tot het publiek.

DECOCKER (Sylvia), "De personages in 'Het gezin Van Paemel' van Paul Cammermans. Over het adapteren van toneel aan film", *Mededelingen van het Cyriel Buysse Genootschap*, VI, 1990, pp. 81-123.

In 1986 werd *Het gezin Van Paemel* naar een scenario van Hugo Claus door Paul Cammermans verfilmd. Dat deze omzetting heel wat aanpassingen vergde, spreekt vanzelf. Een aantal scènes werden weggelaten of ingekort; om bepaalde passages te visualiseren werden bijkomende personages ingelast. Terwijl vader Van Paemel minder centraal kwam te staan, won de rol van zijn zoon Désiré (cfr. het door Claus ingelaste motief van de wraak) aan belang.

DE ROECK (Jef), "Tien jaar deSingel. Internationaal kunstencentrum in Antwerpen, *Ons Erfdeel*, 34 (1991), nr. 1, pp. 95-100.

deSingel, bij de opening in 1980 bedoeld als verlengstuk van het Koninklijk Vlaams Muziekconservatorium, groeide vanaf 1982, toen de v.z.w. Cultureel Centrum De Singel werd opgericht, onder leiding van Frie Leysen uit tot een internationaal toonaangevend kunstencentrum. Zowel wat betreft dans, theater, muziek, architectuur als jongerenwerking maakt deSingel een radicale en coherente keuze voor hedendaagse kunst.

ECTOR (Jef), "Griekse sagen in hedendaagse literatuur", *Diogenes*, 7 (december 1990), nr. 3, pp. 74-77.

In zijn bewerking van Sophocles' *Oedipus*, weliswaar door enkele triviale actualiseringen ontsierd, benadrukt Jean Anouilh de noodlotsgedachte en laat hij zich inspireren door de bevindingen van de psychoanalyse. M. Cardinal plaatst *Medea* van Euripides in een matriarchale context en onderzoekt hoe een autoritair regime de daden van iemand die tot het uiterste gedreven wordt kan beïnvloeden.

FRIEDMAN (Edward H.), "Resisting Theory : Rhetoric and Reason in Lope de Vega's *Arte Nuevo*", *Neophilologus*, 75 (1991), nr. 1, pp. 86-93.

Op het toppunt van zijn roem zette Lope de Vega zijn poëtische opvattingen uiteen in *Arte Nuevo de hacer comedia's* (1609), volledig in verzen geschreven. Theater is tegelijk kunst en techniek; de comedia biedt een sociale ervaring gebaseerd op retorische kunstgrepen, waarbij ambiguïteit en onzekerheid primeren.

GEIRNAERT (Dirk), "Een Brugse bruiloft met Everaert ?", *Jaarboek 1987-1988 van de Koninklijke Soevereine Hoofdkamer van Rhetorica 'De Fontaine' te Gent*, Tweede reeks, nr. 29-30, Gent, 1990, pp. 9-48.

Een seer schoon Tafelspeelken van drye Personagien, opgenomen in *Dboeck der Amoreusheyd*, een van de meest uitgebreide verzamelingen van teksten van rederijders (Antwerpen, 1580), kan met vrij grote zekerheid worden toegeschreven aan Cornelis Everaert. In die richting wijzen o.a. de talrijke reminiscenties aan plaatsen in zijn werk en een studie van de rijmwoordenparen.

GROOT (Ger), "Spaans tot op het bot. Nobelprijswinnaar Camilio José Cela", *Streven*, 57 (1989-90), nr. 11, pp. 998-1010.

"De kringen naar binnen. Kunst, beleid en economie", *Etcetera*, 8 (1990), nr. 32, pp. 2-7.

Dirk De Schutter wijdt enkele kritische beschouwingen aan *Nachtwacht in het Donker* van Paul De Grauwe, terwijl Marianne Van Kerkhoven bedenkingen formuleert over de relatie tussen kunstenaars en beleidsverantwoordelijken.

LANGVIK-JOHANNESSEN (K.), "Jan Frans Cammaert. Brussels Rederijker uit de 18de eeuw", *Jaarboek 1987-1988 van de Koninklijke Soevereine Hoofdkamer van Retorica 'De Fontaine' te Gent*, Tweede reeks, nr. 29-30, pp. 143-172.

De Brusselse rederijker J.F. Cammaert (1699-1780) werd door de (Noord) nederlandse literaire kritiek ten onrechte verguisd. Halen zijn oorspronkelijke werken (een zeer groot aantal tragedies en komedies), met uitzondering van het meer dan verdienstelijke en vaak erg aangrijpende *Straf ende Dood van Balthassar*, niet altijd een constant niveau, als bewerker van tragedies van Corneille, Racine en Vondel, in een barokke, monumentale stijl geschreven, heeft hij een niet te onderschatten rol gespeeld bij de introductie van hun werk voor een Brussels publiek.

MALL (Laurence), "Dire le départ, ou comment faire quelque chose de rien : étude sur *Bérénice*", *Neophilologus*, 75 (1991), nr. 1, pp. 41-55.

Bérénice van Racine is haast Beckettiaans modern; in dit tegelijk subtiele en gecondenseerde drama waarin alles van bij het begin beslist is, beluisteren de personages elkaar met dezelfde intensiteit als waarmee het publiek hun woorden volgt.

MAUFORT (Marc), "The Playwright as Lord of Touraine : O'Neill and French Civilization", *English Studies*, 71 (1990), nr. 6, pp. 501-508.

In de jaren dertig verbleef E. O'Neill bijna constant in de Franse Loire-vallei; het kasteel dat hij zich daar had ingericht vormde overigens een ideaal decor voor het schrijven van *Mourning Becomes Electra*. Tijdens zijn talrijke tochten door Frankrijk raakte hij gefascineerd door de Franse cultuur; zowel in latere projecten als in wel voltooide drama's als *The Iceman Cometh* en *Long Day's Journey into Night* zijn hiervan echo's terug te vinden.

MIELART (Alice), "In het oog van de orkaan. De toneelstukken van Elias Canetti", *Bulletin*, 20 (1990), nr. 181-182, pp. 52-63.

Hochzeit (een felle aanval op de burgerlijke moraal) en *Komödie der Eitelkeit* (over de mechanismen van een totalitair regime), de eerste twee toneelstukken van Canetti, geschreven in de jaren dertig, werden pas in het midden van de jaren zestig gecreëerd en ook sindsdien weinig gespeeld. Het centrale thema in beide is de desintegratie van de samenleving. De personages worden nooit psychologisch verklaard; de dramatische ironie speelt een zeer belangrijke rol. In *Die Befristeten* is de toon milder; weemoed en intellectuele distantie maken het stuk verwant met het absurdisme.

PELCKMANS (Paul), "René Girard voor de spiegel van Shakespeare", *Streven*, 58 (1990-91), nr. 6, pp. 543-550.

In *Shakespeare. Les feux de l'envie* (1990), brengt R. Girard een totaal nieuwe interpretatie van bepaalde passages uit Shakespeares werk. Vooral door de critici als relatief zwak beoordeelde passages (in o.a. *The Winter's Tale*, *Julius Caesar* en *Troilus and Cressida* getuigen volgens hem van een geniaal psychologisch inzicht, dat aantoonde dat Shakespeare niet enkel op zijn, maar ook op onze tijd vooruit was.

ROOKER (C.), "Bredero, poëet en Amsterdammer en de Spaanse Brabander" *Literatuur*, (1991), nr. 1, pp. 30-38.

Situeert Bredero in zijn inleiding *De Spaanse Brabander* (1617) in een recent verleden, een nauwkeurige analyse van de tekst brengt een aantal inconsistenties en anachronismen aan het licht. Hieruit kunnen we enkel besluiten dat Bredero niet zozeer een bepaald jaar op het oog had (1576 of het erg woelige 1578, zo vaak vooropgesteld), maar enkel vanuit veiligheidsoverwegingen de handeling in een niet nauwkeurig te bepalen tijd plaatste.

VANDECASTEELE (Maurits), "Een vroeg-15de-eeuws rederijkersfeest te Nieuwpoort", *Jaarboek 1987-1988 van de Koninklijke Soevereine Hoofdkamer van Rhetorica 'De Fontaine' te Gent*, Tweede reeks, nr. 29-30, Gent, 1990, pp. 5-7.

Vóór 1450 werden zelden echte rederijkerstornooien georganiseerd waarin de nadruk op het interregionale lag. Dat de rederijkerskamer Doorn Croone uit Nieuwpoort daar al, zoals uit stadsrekeningen blijkt, in 1443 in slaagde, kan dan ook uitzonderlijk heten.

VAN DEN DRIES (Luk), "De man, hij wankelt. Relatieconflicten bij Blauwe Maandag Cie", *Etcetera*, 8 (1990), nr. 32, pp. 16-20.

Zowel in *Voader* van Strindberg (een dialoog met de naturalistische traditie) als in *Losing Time* van John Hopkins (cf. de stijl van het Amerikaanse televisiefuileton) staat de relatie tussen man en vrouw en die met het culturele erfgoed centraal.

VANDEN NEST (Rud), "Un malheureux vêtu de noir", *Etcetera*, 8 (1990), nr. 32, pp. 34-36.

Un malheureux vêtu de noir, de opera van Jan Van Vlijmen op een libretto van Johan Thielemans, is een uitstekend voorbeeld van repertoiretheater. Het libretto is ijzersterk, de partituur brengt een schier ononderbroken muziekstroom. Het wachten is nu op een nieuwe encensering, die de waanzin niet enkel laat zien, maar ook voelen.

VAN KERKHOVEN (Marianne), "Niet meer spelen, maar gespeeld worden", *Theaterschrift*, 1 (1991), nr. 1, pp. 5-18.

In de jaren tachtig is een nieuwe vorm van acteren ontstaan, waarbij zelfbewustzijn en afstandelijkheid centraal staan. De acteurs onderzoeken de verhouding tussen zichzelf en de tekst, waardoor zaken als improvisatie en toeval belangrijker worden dan psychologische inleving.

VAN SCHOOR (J.), "De Gentse Toneelacademie : een aanzet ?", *Jaarboek 1987-1988 van de Koninklijke Soevereine Hoofdkamer van Retorica 'De Fontaine' te Gent*, Tweede reeks, nr. 29-30, 1990, pp. 173-190.

Lezing n.a.v. de opening van het eerste academiejaar (1987-88) van de speciale licentie voor drama en theater aan de R.U.G.

WRIGHT (Stephen K.), "Is the Ashmole Fragment a Remnant of a Middle English Saint Play ?", *Neophilologus*, 7 (1991), nr. 1, pp. 139-149.

Zou men geneigd zijn te denken dat het Ashmole fragment, het restant van een verloren gegaan Engels drama uit de vijftiende eeuw, tot een Nativity cycle behoort, heel wat waarschijnlijker is dat het een Sint Lawrence play betreft.

ZONNEVELD (Loek), "Het lichaam is een machine, de acteur is een machinist. Vsevolod Meyerhold", *Toneel Teatraal*, 112 (1991), nr. 1, pp. 8-13.

De Russische regisseur Meyerhold leerde het vak ontegensprekelijk van Stanislavski, maar sloeg naderhand een eigen weg in. Uit experimenten met de commedia dell'arte en het huiskamertheater ontwikkelde hij de idee van een instrumenteel superbegaafde acteur (cf. E.G. Craig). Op basis van de principes van de biomechanica werd hij getraind om een zo volledig mogelijke controle te krijgen over zijn lichaam.

c. proefschriften (academiejaar 1989-'90)

Noot van de redactie

Wij danken prof. dr. L. Lamberechts (K.U.L.) en drs. W. Rodenhuis (Universiteit van Amsterdam) voor hun bereidwillige medewerking.

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

Licentiaatsverhandelingen

BOEL (Ellen), *Analyse thématique et comparative du 'Crépuscule des Dieux' d'Elémir Bourges et de l'Anneau du Nibelung' de Richard Wagner*. (Romaanse filologie)

BRUYNINCKX (Linda), *De wandschilderingen in de stadsschouwburg te Leuven (1935-1936). Een iconografisch en stilistisch onderzoek*. (Kunstgeschiedenis).

DEBLIECK (Sofie), *Amadeus. Peter Shaffer's Play Adapted for the Cinema. A Comparative Analysis*. (Germaanse filologie)

DE BORGER (Reinhilde), *De Blauwe Maandag Compagnie : van marge naar centrum, Een onderzoek naar de evolutie van de Blauwe Maandag Compagnie (BMCie) binnen het Vlaamse theaterlandschap*. (Germaanse filologie)

DEDAELE (Jan), *'Euryanthe' (1829) van Carl Maria von Weber en de ontwikkeling van de Duitse romantische opera.* (Muziekwetenschap)

DELANOTE (Heidi), *De Weense balletpantomime bij C.W. von Gluck, W.A. Mozart en L. von Beethoven. Een bijdrage tot de studie van de zeventiende en achttiende-eeuwse danscultuur.* (Muziekwetenschap)

DESMET (Bart), *Zin en onzin van overheidssubsidies aan de cultuursector.* (Bijzonder Diploma Theaterwetenschap)

GILIS (Ann), *Die Frankfurter Dirigierrolle und das Frankfurter Passionsspiel von 1493 : ein Vergleich.* (Germaanse filologie)

JONCKEER (Ann), *'La Barraca' (1932-1936). El teatro como proyecto pedagógico en la Segunda Republica Española.* (Romaanse filologie)

LAGAST (Els), *Shakespeare's and Dirk Tanghe's 'Romeo and Juliet' : A study of Transformation Process.* (Germaanse filologie)

MEULEMANS (Katharina), *Caligari als Gesamtkunstwerk. Esthetische benadering van het Duits Expressionisme in de film en haar receptie in de literatuur.* (Kunstgeschiedenis)

MORTIER (Gerlinde), *Tastbaar theater. Sophocles' Ajax in een regie van Peter Sellars.* (Klassieke filologie)

ORIS (An), *Images of Women in 'The Taming of the Shrew'.* (Germaanse filologie)

SABBE (Fien), *Wetgeving inzake impressario's en schouwspelartiesten en het toetsen aan de praktijk.* (Bijzonder Diploma Theaterwetenschap)

SOEN (Yves), *Michel de Ghelderode en España. 1. Recepción y traducción. 2. Anejo método automatizado para analizar traducciones.* (Romaanse filologie)

STEURBAUT (Renaat), *Tragiek. Antieke en moderne visie.* (Klassieke filologie)

VAN CAEKENBERG (Koen), *Dertig jaar Festival van Vlaanderen. Een cultuur-historisch en sociaal-economisch onderzoek.* (Geschiedenis)

VANDEBORGH (Els), *De droom van Clytaemnestra in Sophocles' 'Electra'.* (Klassieke filologie)

VANDERHAEGEN (Dominique), *No-muziek.* (Sinologie)

VERWILT (Katrien), *'Sortie de l'acteur' de Michel de Ghelderode. Genèse d'un spectacle.* (Romaanse filologie)

WIJNEN (Ludo), *De fictiefilm als bron voor historisch onderzoek : methode-ontwerp en toepassing op 'Bronenosets Potemkin' van S. Eisenstein.* (Geschiedenis)

RIJKSUNIVERSITEIT GENT

Licentiaatsverhandelingen

BOUSSERY (Hans), *Mozarts 'Zauberflöte'; Eine musiko-literarische Analyse.* (Germaanse filologie)

CHEVALIER (Els), *Teater Stekelbees - Oud Huis Stekelbees. Profiel van een volwassen kindertheater.* (Germaanse filologie)

DE VOS (Suzy), *Controverse 1982-1986.* (Germaanse filologie)

DOSTAL (Radomira), *Josef Kajetán Tyl (1808-1856). Situering en betekenis van de schrijver. Bespreking van twee toneelstukken.* (Slavische filologie)

GOETHALS (Nele), *Tragiek en Immanentie. Studie van een visie op Tragiek en Tragedie. Toepassing in een onderzoek van de tragische actiesequens in 'Oidipous Tyrannos' van Sophocles.* (Klassieke filologie)

GYSENS (Willem), *Ferruccio Busoni : 'Dokter Faust' : een analyse.* (Musicologie)

KIELEMOES (Oswald), *The Swedish Theatre since 1960.* (Germaanse filologie)

MORISSE (Annemie), *Willem Ogiens 'Seven Hoofd-Sonden'. Een onderzoek naar de speelbaarheid aan de hand van een analyse van de kluchten en de opvoeringsgeschiedenis.* (Germaanse filologie)

PRINGELS (Alain), *Theaterwetenschappelijke analyse van het werkproces van een voorstelling.* (speciale licentie in het drama en theater)

PRINGELS (Henk), *De protagonisten van het (post)modern 'regietheater'.* (spec. lic. in drama en theater)

PRINGELS (Pascale), *Theaterwetenschappelijke analyse van het werkproces en de voorstelling van 'Elektra' in het N.T.G. in regie van Dirk Tanghe.* (spec. lic. drama en theater)